

Annika Holm:

— Eg vil geva börnum hug at dystast

Annika Holm er rithöfundurinn hjá teimum viðkvæmu, óvardu, eitt sindur serligu börnunum.

— Eg haldi það ekki vera so áhugavert at gera so nógv burtur úr teimum »væl eydnaðu« börnunum, sigur hon.

— Men mæð dæmar börn, sum fáa okkurt at henda við lívi sínum! Sum ikki góðtaka tað, sum er torført, men syrgja fyri, at mangt og hvat verður broytt.

Tú, sum hevur lisið bókina **Amanda! Amanda!**, sum kom út á føroyskum fyrr í ár, tú veitst kanska, hvat hon hugsar um. Hon hevur skrivað tvær aðrar bókur um Olla og Amanda. Olli er ein lítill og veikur drongur, sum ikki dugir at skoyta. Men ein dagin setur hann sær fyrri, at hann skal læra seg at skoyta. Tí snikur hann seg hvønn dag í loyndum inn á eina breyt at læra seg at skoyta. Til hann ein dagin verður valdur inn á eitt hockeystad í skúlanum og stendur seg væl.

Sovorðin lesnaður gevur börnum vón. Og vón er tað, sum Amanda vil geva börnunum. Tað eru alt ov nógv menniskju, sum standa fäst við varhuganum av, at tey eru misneydnað, tí tey hava ongantíð rakt við, at tað ber til at broyta mangt og hvat.

Í veruleikanum snúgva allar bókurnar hjá Anniku seg um vónríkt stríð. ÍMÓTI tí, sum ger okkum minni, fær okkum at hoga undan, stjelur livsgleðina, ger okkum ótrygg og loypir ræðslu á okkum — og FYRRI tí, sum er fjálgt og loysir okkum úr hafti og styrkir livsvón okkara.

Í Svøríki kenna tey flestu Anniku Holm frá bókunum um menningararnar dóttrina Vanna. Og tær bókurnar eru júst eitt slag av stríðsrutum: Ímóti steinrunnum skrivstovufólki, sum halda, at menningartarnað menniskju kunnu bara flytast runt og verða víðfarn sum livleysar byggi-klássur. Og fyri tey, sum hava skilt tað sjálvsagda, at øll menniskju hava tørv á sama tilfari og somu evnum í lívi sínum fyri at trivast: hjartagóðsku, ein um heimi, felagsskapi og ressingartilboðum.

Men vandin fyri at

verða hundsáður og fáa livskensluna spilta — hann lúrir allastaðni. Í bókini Olles nya cykel meta vit einum dreingi við einum pápa, sum kúgar alt umhvorið rundan um seg við støðugt at vera ÓÐUR. Hvussu skal eitt barn bera seg at ímóti einum pápa, sum verður í øðini, bara barnið hevur sína egnu áskoðan? Hvussu skal nakar kunna standa seg ímóti einum støðugt óðum menniskja, sum kævur allar royndir hjá barninum at finna síni egnu bein at standa á?

Amanda! Amanda!

Í kærleikssøguni **Amanda! Amanda!** er tað livið sjálvt, sum hóttir við at fáa Olla at missa mótið. Tí Olli er fyrstu ferð í livinum púra burtur í einari gentu. Men best sum hann er mest eydnurikur, má Amanda flyta, fara heim til sitt egna land, Chile. — Livið er ikki til at lita á. Als ikki, sigur Olli orkymlaður við mammu sína. Men sum frá líður, skilur hann: Sovorðið kemst eisini ígjøgnum, tað kemst ígjøgnum tey undarligastu brøgd, sum livið ger á seg — hóast tú ikki vil trúgva tí í fyrstuni.

Trúgvín á eina broyting

Og tað hendir seg meira enn so, at kúgararnir kunnu skilja teg — um tú bara ikki gevst á hendur, men berjast nóg týðuliga fyri tí, sum tú trýrt á. Í nýggjastu bókini hjá Anniku, **Sidan och Sägspån**, meta vit einari sirkusgentu, sum stríðist fyri at sleppa undan ráðarika pápa sínum. Og tað eydnast henni! Tá ið Siden veruliga hevur vist pápanum, hvat ið hon vil og hvat ið hon heldur og kennir á sær, tá visir tað seg, at pápin skilur hana!

Eg móti Anniku í raðhúsum hennara í Södra Stockholm. Her hava fimm børn vaksið upp, Annika hevur í nógv ár livað mitt í veruleikanum hjá börnum. Og hetta skilst týðuliga í bókum hennara. Tað er, sum skrivur hon inni frá börnunum sjálvum, hon veit fullvæl, hvussu tað er at

vera barn, hon veit, hvussu børn málbera seg í dag, hvat ið tey spæla við, hvat ið tey hugsa mest um. Bókurnar hjá Anniku snúgva seg ofta um tað, sum er torført í livinum hjá börnum: um angist, kensluna av at vera uttanfyri, ræðsluna fyri ikki at duga. Kortini kennast bókurnar ongantíð myrkur. Ivaleyst júst tí, at tær eru so livandi, hjartagóðar og fjálgar.

Í 1989 fekk Annika Holm Astrid Lindgren-virðislonina. M.a. tí, at »hennes psykologiska skildringar är levande och trovärdiga«.

— Ja ..., hevði eg ikki havt tey fimm börnini, hevði eg ikki kunnað skrivað bókurnar, sigur hon. Men um somu tíð skrivi eg bara um tað, sum eg kenni aftur, tað, sum eg sjálv havi kent, tá ið eg var lítill. Eg kann meta einum barni her, lurtu eftir tí — og við eitt er tað, sum ekkóar tað onkustaðni innanborða. Eitt gamalt minni kemur fram, ein kensla. Tað er altíð soleiðis, eg verði ressað til at skriva bókur minar.

Samtalur sum innblástur

Annika tekur sostatt alt tilfar úr veruleikanum. Men ikki bara úr livinum saman við sínum egnu börnum og vinfólki teirra. Hon hevur eisini gjørt frásagnabókur. Hon hevur havt samtalur við børn og ungdom um, hvussu tey siggja sitt egna liv, livið hjá teimum vaksnu, framtíðina.

— Tá ið eg gjørdi hesar bókurnar, undraðist eg á, hvussu kedd og sorgarbundin nógv børn eru. Hvussu einsamøll tey eru, hvussu lítið samband tey hava við vaksnu. Tey vaksnu tosa ongantíð við

okkum um álvarsamar spurningar, segði ein genta til domis. Tey tosa bara um ítróttin í sjónvarpinum. Og ein ungur drongur, sum var so óvanur við at prátta, at hann bara segði ja og nei undir allari samtali, segði aftaná: Takk! Tað var stuttligt at hava onkran at prátta við.

— Hesar samtalurnar hava verið mín stóra kelda til at fáa tilfar og innblástur. Men um somu tíð hugsaði eg, tá ið eg hevði skrivað tær: Er hetta keðiliga og sorgarbundna eitt vælferðarfyrbrigdi? Hava vit í ríku londunum mist nakað virðismikið? Hvussu er í londum, har børn hava heilt aðrar trupulleikar at dragast við? Krigsherjaðum, fátækum menningarlandum? Eru tey börnini enn keddari?

Felagsskapurin týðningarmikil

Tað var hetta, sum gjørdi, at Annika fór til Nicaragua. Og rakti við, at börnini tvørtur ímóti vóru glaðari, sterkari í trúnni har.

— Nicaragua var beint fram mín stóri kærleiki, sigur hon. Og eg man ongantíð hava stuttleikað mær so nógv, sum tá ið eg skrivaði bókina **Drakbarnen**. Eg havi ongantíð fyrr kent meg so nógv sum rithöfundur. Tí her hugleiddi eg veruliga, tað var eg, sum skapti hesi börnini, gjørdi tey til vinfólk minni.

Og tað kennist á bókini, sum spurdist burturúr. **Drakbarnen** er ein hugtakandi, syrgilig, men eisini sölkskygd, fjálgt lýsing av nøkrum fátækum nicaraganskum börnum, sum berjast fyri tilveru síni.

— Í veruleikanum haldi eg, at alt, sum eg skrivi,

Annika Holm

snýr seg um felagsskap, sigur Annika. Eg havi varnast, at tá ið eg t.d. siggi filmar úr airíkonskum bygnum, tá havi eg kent: SOLEIÐIS skal tað vera! Har menniskju búgva tætt, tætt, har øll hava okkurt at týða fyri heildina, har menniskju eru eitt bundið plagg, har tann eini er eitt rætt eyga, ein annar eitt rangt. Har øll hava týðning.

— Í fátæka landinum Nicaragua sært tú altíð børn og vaksin saman, har er eingin serligur barnaheimur, og fólk verða ikki býtt upp í aldursbólkar. Men so eru tað eisini nógv børn, sum eingi barnaár hava havt, tí at tey hava verið við foreldrum sínum í tí harða arbeiðinum. Summi børn eru ongantíð sloppin at spæla, og tí duga tey ikki so væl at vera saman við øðrum, tá

ið tvídráttur tekur seg upp, sigur Annika Holm, og hon endar við hesum orðum:

— Menniskjuni í Nicaragua kenna eina sjáldsama gleði og eina styrki, og tað var so stuttligt at siggja, hvussu hjartalig ættarliðini vóru hvørt ímóti øðrum. Tað sakni eg nógv í Svøríki í dag. Men vit mugu læra okkum at elska lötuna, skulu vit tora at seta álit á framtíðina!

Enn er bara ein av bókunum hjá Anniku Holm komin út á føroyskum. Tað er kærleikssøgjan **Amanda! Amanda!**, sum hon fekk víðurkendu Astrid Lindgren-virðislonina fyri í 1989.

Amanda! Amanda! fæst í øllum bókabúðum fyri 110 krónur.

Kerstin Ljunggren

Amanda hevur lagt seg á ryggin, hová hennara liggur tætt við armin á honum. Rorir hann armin bara eitt lítið sindur, nertur hann við hárið á henni.

